

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015
Кафедра туризму та рекреації

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою

(пост. п. 9 від «26» квітня 2018 р.)

Ректор

А. А. Мазаракі

**ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНЕ
КРАЇНОЗНАВСТВО /**
TOURISM AND RECREATION COUNTRY STUDIES

ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY

Київ 2018

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

Автори: Гладкий О.В., докт. геогр. наук, проф.
Білик В.В., канд. екон. наук, доц.
Жученко В.Г., канд. екон. наук, доц.

Програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри туризму та
рекреації «___» березня 2018 р., протокол № ___.

Рецензенти: Ю.Б. Забалдіна, канд. екон. наук, доцент;
І.Г. Дудка, директор ПП. «Світовид»

**ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНЕ КРАЇНОЗНАВСТВО
ПРОГРАМА**

освітній ступінь	«бакалавр»
галузь знань	24 «Сфера обслуговування»
спеціальність	242 «Туризм»
спеціалізація	«Міжнародний туризм»

Автори: Гладкий О.В., докт. геогр. наук, проф.
Білик В.В., канд. екон. наук, доц.
Жученко В.Г., канд. екон. наук, доц.

Редактор

Комп'ютерна верстка

Підписано до друку Формат 60X84/16. Папір письм.

Ризографія. Ум.друк.арк. ..Ум.фарбо-відб...

Обл.-вид.арк..... Тираж пр. Зам.

Центр підготовки навчально-методичних видань КНТЕУ
02156, Київ-156, вул. Кіото, 19

ВСТУП

Збільшення темпів розвитку індустрії туризму в світі, розширення географії туристських потоків, зростання культурного обміну між країнами суттєво відображається на вимогах керівників вітчизняних туристичних підприємств до професійної компетентності працівників. Дисципліна «Туристично-рекреаційне країнознавство» є базовою географічною дисципліною для студентів, що здобувають вищу освіту за спеціальностями «Туризм» та «Менеджмент» («Туристичний менеджмент»).

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ (КОМПЕТЕНТНОСТІ), ЇЇ МІСЦЕ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Метою дисципліни «Туристично-рекреаційне країнознавство» є отримання майбутніми фахівцями комплексу професійних компетенцій у сфері теорії і методології географічних досліджень, туристичного ресурсознавства, туристичного країнознавства, формування фахового світогляду щодо територіальної організації та центрів розвитку спеціалізованих видів туризму в регіонах та країнах світу.

Завданням вивчення дисципліни «Туристично-рекреаційне країнознавство» є теоретична і практична підготовка з питань:

- теоретико-методологічних засад туристсько-рекреаційного країнознавства;
- особливостей методології та методики проведення географічних досліджень у сфері туризму;
- туристичного ресурсознавства та застосування регіонального підходу до географічної характеристики природних та культурно-історичних ресурсів туризму;
- основ туристичного районування світу та комплексної географічної характеристики спеціалізованих видів туризму, що виступають інформаційною базою для формування туристичного продукту та програм перебування туристів;
- теоретичних основ туристичного країнознавства та методики комплексного дослідження умов розвитку туризму в країнах світу;
- комплексної оцінки туристичного потенціалу туристичних макрорегіонів світу, провідних туристичних країн та їх туристичних центрів.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування наступних професійних компетенцій:

- здатність розуміти теоретичні та методологічні засади туристично-рекреаційного країнознавства як науки, що формує світогляд майбутнього фахівця в туристичній сфері;
- здатність визначати специфіку туристично-рекреаційного країнознавства як наукової дисципліни, враховувати особливості методології та методики проведення географічних досліджень в туризмі;
- здатність застосовувати особливості методології та методики проведення географічних досліджень у сфері туризму;
- здатність надавати комплексну географічну оцінку природним та історико-культурним ресурсам;
- здатність використовувати набуті знання з туристично-рекреаційного країнознавства в практичній роботі щодо формування конкурентоспроможного туристичного продукту та підвищення якості туристичного обслуговування споживачів.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен:

знати:

- теоретико-методологічні засади туристично-рекреаційного країнознавства;
- сутність та принципи туристичного районування світу;
- основи туристичного макрорайонування світу;
- структуру та методику проведення комплексної туристичної характеристики країни, що виступає в ролі туристичного об'єкта чи експортера туризму;

вміти:

- професійно оперувати географічною інформацією стосовно визначення атрактивності туристичних ресурсів та оцінки туристичного потенціалу країн і регіонів на предмет розвитку спеціалізованих видів туризму;
- застосувати регіональний підхід до географічної характеристики природних та культурно-історичних ресурсів країн, що розвивають різні види туризму;
- характеризувати спеціалізовані види туризму, що виступають інформаційною базою для формування турів та програм перебування туристів;
- комплексно оцінювати туристичний потенціал туристичних регіонів світу, провідних туристичних країн та їх туристичних центрів.

Вивчення дисципліни «Туристично-рекреаційне країнознавство» базується на знаннях, отриманих після вивчення «Географії» та пов'язано з вивченням «Туристичної картографії», є основою для подальшого вивчення дисциплін «Рекреалогія», «Організація туризму».

2. Результати вивчення дисципліни

Табличка

3. Зміст дисципліни «ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНЕ КРАЇНОЗНАВСТВО»

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО КРАЇНОЗНАВСТВА

Тема 1. Туристично-рекреаційне країнознавство як наукова дисципліна

Підходи до визначення, функції і завдання туристично-рекреаційного країнознавства. Еволюція країнознавчої наукової думки. Наукові школи країнознавства. Підходи до визначення туризму та їх географічна інтерпретація: статистичний, функціональний, сутнісний (системний). Класифікація туризму з позицій географічної науки. Форми, типи та види туризму.

Об'єкт, предмет і завдання туристично-рекреаційного країнознавства. Система географічних наук в туризмі. Функції і завдання туристичного країнознавства. Термінологічний апарат туристично-рекреаційного країнознавства.

Еволюційний розвиток туризму в контексті географічної науки. Туристський рух, історичні періоди розвитку туристського руху. Еволюція та напрямки наукових досліджень в царині географічних досліджень в туризмі. Сучасні наукові підходи, концепції та моделі в туризмі.

Список рекомендованих джерел:

основний: 2, 3;

додатковий: 1, 6, 7, 8, 10.

Тема 2. Методи дослідження туристсько-рекреаційного країнознавства

Методичні підходи до комплексної оцінки території. Накопичення, упорядкування та аналіз географічної інформації для цілей туризму.

Методи збору географічної інформації. Опис. Запит інформації. Інвентаризація. Опитування. Щоденниковий метод.

Оціночні методи. Інвентаризаційна таблиця. Туристичний паспорт території. Таблиця детермінант. Бальне бонітування. Система коефіцієнтів та відносних показників. Нормативний метод.

Методи класифікації в географії туризму. Система індикаторів та класифікаційних ознак, що використовується в географії туризму.

Методи типології в географії туризму. Критерії типологічного

аналізу території для географії туризму. Рейтингові методи.

Метод районування. Фактори, принципи і методи районування в географії туризму. Підходи до туристичного районування території. Основні таксономічні одиниці. Основні принципи та критерії районування.

Картографічний метод та форми його використання в географії туризму. Класичні туристичні карти. Туристичні картоїди. Ментальні карти.

Список рекомендованих джерел:

основний: 1, 2, 3;

додатковий: 5 - 8, 10.

Тема 3. Туристичне ресурсознавство

Сутність поняття туристичних ресурсів. Умови використання туристичних ресурсів: туристський інтерес та туристське враження. Властивості туристичних ресурсів.

Підходи до класифікації туристичних ресурсів: генетичний та ситуаційний. Туристичні ресурси в сучасних світових та національних рейтингах і конкурсах-проектах. Класифікація туристичних ресурсів та ступенем використання та за обсягами туристських потоків.

Проблеми освоєння та користування туристичними ресурсами. Реєстр туристичних ресурсів. Кадастр туристично-рекреаційних ресурсів. Паспортизація туристично-рекреаційних ресурсів. Економічна, соціальна та екологічна оцінка туристичних ресурсів.

Природні туристичні ресурси. Характеристика кліматичних ресурсів. Географічна оцінка бальнеологічних ресурсів. Географічна оцінка водних туристичних ресурсів. Географічна оцінка біотичних туристичних ресурсів. Туристична привабливість представників флори і фауни. Ресурси природно-заповідного фонду. Туристична привабливість природно-антропогенних біотичних ресурсів. Ландшафтні ресурси. Природні та природно-антропогенні ландшафти. Географічна оцінка рельєфу, як туристичного ресурсу.

Культурно-історичні ресурси туризму. Видова характеристика та географічна оцінка культурно-історичних туристичних ресурсів. Культурна спадщина як ресурс туризму. Історичні міста. Індустріальна спадщина та техногенні туристичні ресурси. Етнічні та етнографічні ресурси. Традиційні промисли та ремесла. Подієві (івентивні) ресурси. Сучасні різновиди культурних туристичних ресурсів.

Інфраструктурні ресурси туризму. Поняття «інфраструктура», «туристична інфраструктура». Основні компоненти туристичної інфраструктури: інвестиційна, транспортна, інноваційна, соціальна та ін.

Інформаційні ресурси. Інфраструктурні поєднання туристичних послуг.

Список рекомендованих джерел:

основний: 1, 2, 3;

додатковий: 1, 2, 5 – 8, 10.

Тема 4. Туристичний потенціал та детермінанти розвитку туризму

Туристичний потенціал території та характеристика його складових елементів. Оцінка туристичного потенціалу території. Територіальні фактори і умови розвитку туризму. Генеруючі та лімітуючі, статичні та динамічні, природні та антропогенні фактори розвитку туризму на території.

Туристський потік як інтегральний показник використання туристичного потенціалу території та його географічна характеристика. Класифікація туристських потоків за різними ознаками. Географічна оцінка туристського потоку. Показники, що визначають обсяги, інтенсивність та нерівномірність туристського потоку. Географічна оцінка туристичних доходів та витрат.

Особистісні (людські) та територіальні (географічні) детермінанти туризму. Туристська активність людини та фактори, що її формують. Туристська мотивація. Туристські потреби. Психотипи туристів та їх взаємозв'язок з цілями і мотивами туристичної подорожі. Туристська біографія.

Список рекомендованих джерел:

основний: 1, 2, 3;

додатковий: 1, 2, 5-8, 10.

Тема 5. Туристичне регіоназнавство

Регіоназнавство як напрямок туристичного країнознавства. Принципи туристичного районування світу. Таксономічні одиниці туристичного районування світу. Районоутворюючі ознаки в туризмі. Підходи до визначення регіонів, їх різномасштабність.

Сучасні підходи до регіонального поділу світу. Особливості туристичного районування світу згідно з ЮНВТО (в залежності від обсягів турпоїздок, обсягів валютних находжень, темпів зростання чисельності відвідувачів). Класифікація країн світу, що враховує число туристських прибуттів та обсяг туристських доходів. Країни Центру світового туристського простору, країни Напівпериферії та Периферії світового туристського простору.

Список рекомендованих джерел:

основний: 1, 2, 3;

додатковий: 4 - 10.

РОЗДІЛ 2. ГЕОГРАФІЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ВИДІВ ТУРИЗМУ

Тема 6. Географія рекреаційних видів туризму

Види туризму з рекреаційною метою. Географічна характеристика лікувально-оздоровчого туризму. Видова структура лікувально-оздоровчого туризму. Географія основних центрів лікувально-оздоровчого туризму.

Географічна характеристика купально-пляжного туризму. Інфраструктура купально-пляжного туризму. Географія центрів купально-пляжного туризму.

Географічна характеристика розважального туризму. Різновиди розважального туризму. Географія центрів розважального туризму.

Круїзний туризм. Фактори, що сприяють розвитку круїзного туризму. Види круїзів. Географія центрів, районів розвитку та маршрутів круїзного туризму.

Список рекомендованих джерел:

основний: 1, 2, 3;

додатковий: 3 - 10.

Тема 7. Географія активних та пригодницьких видів туризму

Сутність поняття «активний туризм». Види активного туризму. Географічна характеристика гірськолижного туризму. Історія, види та інфраструктура гірськолижного туризму. Географія центрів та регіонів розвитку гірськолижного туризму.

Географічна характеристика дайв-туризму. Види дайвінгу. Інфраструктура дайвінгу. Географія центрів та регіонів розвитку дайв-туризму. Перспективи розвитку дайв-туризму.

Географічна характеристика гольф-туризму. Географія центрів та регіонів розвитку гольф-туризму. Проблеми і перспективи розвитку гольф-туризму.

Сутність поняття «пригодницький туризм». Види пригодницького туризму. Географія центрів та регіонів розвитку пригодницьких видів туризму. Географічна характеристика екстремального туризму. Водні, наземні, гірські, повітряні та екзотичні види екстремального туризму. Географія центрів та регіонів розвитку екстремальних видів туризму.

Список рекомендованих джерел:

основний: 1, 2, 3;

додатковий: 3 - 10.

Тема 8. Географія подієвого (івентивного), релігійного та ділового туризму

Географічна характеристика подієвого (івентивного) туризму. Класифікація та види подієвого (івентивного) туризму. Географія турів, центрів та регіонів подієвого (івентивного) туризму. Перспективи та потенціал розвитку подієвого (івентивного) туризму.

Підходи до визначення релігійного туризму. Паломництво та

релігійний туризм культурно-пізнавального характеру. Види, функції та особливості паломництва. Релігійні та культові центри. Релігійні організації. Географія центрів та регіонів паломництва та релігійного туризму у християнстві, ісламі, буддизмі, іудаїзмі, індуїзмі.

Сутність та видова структура ділового туризму. Фактори розвитку ділового туризму. Класичні ділові поїздки та МІСЕ-поїздки. Географічна характеристика конгресно-виставкового туризму. Географія центрів та країн розвитку конгресно-виставкового туризму. Характеристика інсентив-туризму. Географія центрів ділового туризму.

Список рекомендованих джерел:

основний: 1, 2, 3;

додатковий: 3 - 10.

Тема 9. Географія міського, сільського та екологічного туризму

Географічна характеристика міського туризму. Місто як туристичний центр, його функції та типи. Туристичний потенціал міст. Малі, великі та глобальні міста – туристичні центри. Туризм в мегаполісах та його географічна оцінка в умовах глобалізації.

Основні підходи до визначення сільського туризму. Історія розвитку сільського туризму. Соціально-економічне значення розвитку сільського туризму. Моделі організації сільського туризму. Географія регіонів та країн розвитку сільського туризму в Україні та світі.

Підходи до визначення та ознаки екологічного туризму. Види екологічного туризму. Об'єкти та інфраструктура екологічного туризму. Географія центрів та регіонів розвитку екологічного туризму.

Список рекомендованих джерел:

основний: 1, 2, 3;

додатковий: 3 – 8, 10.

РОЗДІЛ 3. ТУРИСТИЧНЕ КРАЇНОЗНАВСТВО

Тема 10. Теоретико-методичні основи туристичного країнознавства

Типова програма країнознавчого дослідження в туризмі. Структура та методика вивчення умов розвитку туризму в країні. Опис території країни, її властивостей і складу. Визначення географічного положення країни. Послідовність опису природного середовища та природних умов в країні.

Економічні стан та умови в країні, їх вплив на розвиток туризму. Оцінка галузевої структура економіки, що має вплив на розвиток туризму (ступінь розвитку туристичної інфраструктури). Вплив політичних умов в країні на розвиток туризму. Роль історичної інформації в підвищенні туристичної привабливості країни. Основні напрямки історичної характеристики країни для сфери туризму.

Соціокультурна характеристика та її роль у формуванні умов розвитку туризму в країні. Народонаселення країни як фактор та суб'єкт

розвитку туризму в країні. Туристичний профіль народів країни. Туристичний профіль культури народів країни. Цивілізаційний підхід в туристичному країнознавстві. Спеціальна туристична характеристика країни. Спеціальна туристична інформація про країну.

Список рекомендованих джерел:

основний: 1, 2, 3;

додатковий: 4 – 8, 10.

Тема 11. Європейський туристичний макрорегіон

Структура та загальна характеристика європейського туристичного регіону. Туристичне районування та зонування території країн СНД, зарубіжної Європи та країн Східного Середземномор'я. Провідні туристичні країни регіону, їх туристичні центри, розвинені види туризму.

Список рекомендованих джерел:

основний: 1, 2, 3;

додатковий: 3 - 10.

Тема 12. Близькосхідний туристичний макрорегіон

Структура та загальна характеристика Близькосхідного туристичного регіону. Туристичне районування та зонування території країн Південно-Західної Азії, Єгипту та Лівії. Провідні туристичні країни регіону, їх туристичні центри, розвинені види туризму.

Список рекомендованих джерел:

основний: 1, 2, 3;

додатковий: 5 - 10.

Тема 13. Туристичний макрорегіон Азії та Океанії

Структура та загальна характеристика туристичного регіону Азії та Океанії. Туристичне районування та зонування території країн Південної та Східної Азії. Провідні туристичні країни регіону, їх туристичні центри, розвинені види туризму. Туристичне районування та зонування території країн Південно-Східної Азії, Австралії та Океанії. Провідні туристичні країни регіону, їх туристичні центри, розвинені види туризму.

Список рекомендованих джерел:

основний: 1, 2, 3;

додатковий: 5 - 10.

Тема 14. Африканський туристичний макрорегіон

Структура та загальна характеристика Африканського туристичного регіону. Туристичне районування та зонування території країн, Африки. Провідні туристичні країни регіону, їх туристичні центри, розвинені види туризму.

Список рекомендованих джерел:

основний: 1, 2, 3;

додатковий: 5 - 10.

Тема 15. Американський туристичний макрорегіон

Структура та загальна характеристика Американського туристичного регіону. Туристичне районування та зонування території країн Північної, Південної, Центральної Америки, острівних країн і територій Карибського басейну. Провідні туристичні країни регіону, їх туристичні центри, розвинені види туризму.

Список рекомендованих джерел:

основний: 1, 2, 3;

додатковий: 5 - 10.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ джерел ***

Основний

1. Країнознавство : навчальний посібник. / В. Я. Корженко, О. В. Абрамчук, Л. В. Горчинська. - Вінниця: ВНТУ, 2010. - 87 с.
2. Кузик С.П. Географія туризму. Навч. посібник. / С.П. Кузик ; М-во освіти і науки України, Львів. нац. Ун-т ім. І. Франка, Геогр. ф-т. Вид-во: Знання. – К., 2011. – 271 с.
3. *Мальська М.П. та ін. Країнознавство: теорія та практика. Підручник/ Мальська М.П., Антонюк Н.В., Занько Ю.С., Ганич Н.М. - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 527 с.*

Додатковий

1. *Про внесення змін до Закону України "Про туризм" : Закон України // Уряд. кур'єр. – 2003. - № 244.*
2. *Закон України "Про природно-заповідний фонд"// Відомості Верховної Ради. - 1992. - № 34.*
3. Гладкий О. В. Туристично-країнознавча характеристика провідних міст Європи // Актуальні проблеми країнознавчої науки: матеріали V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (18–19 травня 2017 р., м. Луцьк) / за ред. В. Й. Лажніка. – Луцьк: Вежа-Друк, 2017. – С. 30-33.
4. *География международного туризма: Страны СНГ и Балтии : учеб. пособие / авт.-сост. Л.М. Гайдукевич, С.А. Хомич, Я.И. Аношко и др. – Минск : Аверсэв, 2004. – 252 с.*
5. *Смаль І.В. Туристичні ресурси світу. – Ніжин: Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. – 336 с.*
6. Туристичне країнознавство у таблицях і схемах [Текст] : [навчальний посібник] / Н. О. Алешугіна, О. О. Зеленська, І. В. Смаль ; за ред. І. В. Смалья. - Ніжин : ПП Лисенко М. М., 2011. - 387 с.
7. *Тонкошкур М.В. Туристське країнознавство : підручник / М. В. Тонкошкур, М.М. Покоłodна, І.Л. Полчанінова. - Х. : ХНАМГ, 2012. - 473 с.*

Інтернет-ресурси

1. Всё о туризме. Туристическая библиотека. – Режим доступа: <http://tourlib.net/>
2. Всесвітня туристська організація. – Режим доступу: <http://www.world-tourism.org>
3. Каталог туристических сайтов и статей – Режим доступа: <http://tuncatalog.com/>

*** Курсив – джерела, наявні в бібліотеці КНТЕУ